

BIBLIA

Az októberi elmélkedéseket Bulányi György (Budapest), a novemberieket a bányai közösség tagjai (sorrendben: Borbásné Jónás Ágnes, Tölösi Magdolna, Dombi János és Dombiné Zsuzsa) készítették.

Október 7. — Évközi 27. vasárnap — Lk 17,5–10 — Botránkoztassunk csak, és botránkozzunk!

Erkölcsei felháborodást okozni nem szabad. Az effajta felháborodás okozására találtuk ki az elitélő jelentésű *megbotránkoztat* szót. Ezzel szemben viszont erkölcsileg felháborodni felette nem es dolog: megbotránkoztató viselkedésed váltja ki belőlünk a pozitív, a dicsérő jelentésű *megbotránkozás* szót. Azaz okozni nem szabad, csinálni nagyon dicséretes: *Ne botránkoztass! és Botránkozzál!* Személyközeli példa: Cigizéssel megbotránkoztatsz engem, magam meg botránkozom cigiző magatartásodon. Jézus-közeli példa: Falánk és borissza magatartásoddal megbotránkoztatsz bennünket, mi pedig botránkozzunk magatartásodon, Rajtad. Kaifás-közeli példa: Jézus megbotránkoztatja a főpapat azzal, hogy Isten Fiává teszi magát, azok meg megbotránkoznak, és Golgotára küldik.

Mindez Jézus tanítása volna, aki számunkra a minta: ő mutatja, hogyan viselkedjünk. Ha mintáját követjük, ak-

kor nem fogunk senkiből erkölcsi felháborodást kiváltani? Nem így áll a dolog. Hanem hogyan? Úgy, hogy botránkoztatunk és botránkozzunk. Példa: Jézus viselkedése megbotránkoztatta, s egészen a gyilkosságig háborította föl a főpapat, írástudókat és véneket. Bizony megbotránkoztak rajta, és keresztre küldték. Más példa: magam is megbotránkoztam az elvtársak rendet csinálni akaró, és ezért engem megbotránkoztató intézkedésein. Ez a botránkozásom meg az elvtársakat botránkoztatta meg. További példa: csak úgy halok megbotránkoztam azon az egyházrendünkön, melyben a klérus kizárja a rendcsinálásból az Isten népét. Ez pedig megbotránkoztatta a klérust, amely 15 évre elzárta előlem a nyilvános (a templomi) papi működést. További példa: megbotránkozzom a globális kapitalizmus mindenkit kifosztani akarásán, de mivel erőim gyengülve nem tudok eléggé hatékonyan botrán-

kozni, egyelőre még nem botránkoztattam meg annyira az elvtársakból kapitalistákká vedlett honfitársaimat, hogy oda is üssenek.

Következik-e ebből valami? Igen. A *kicsinyeket* (Lk 17,2) nem szabad megbotránkoztatnunk. A *nem-kicsinyeket* pedig minden erőnkől meg kell botránkoztatnunk. Ütést is kiváltóan, ahogyan Jézus is megbotránkoztatta a főpapat, írástudókat és véneket. Politizál ez a Jézus? Bizony ezt teszi. Állást foglal a szegények mellett. De hát ezt tette Jon Sobrino is. Meg is botránkoztatta vele a Hittani Kongregációt. Fejére is ütöttek. Kik? A nem-kicsinyek. Mikor? Még a tavaszon. Ki emlékezik még rá? Hogy emlékezhessünk rá, ahhoz át kellene festeni az alakját. *Nem-kicsinnyé.* Ahogyan Jézussal tettük és tesszük. *Óvé a hatalom, az ország és a dicsőség... Kié? A kicsinyé, akit keresztre feszítettek a nem-kicsinyek.*

Október 14. — Évközi 28. vasárnap — Lk 17,11–19 — Istennek nincs választott népe

Nem akadt más, csak ez az idegen? Nem, csak ez idegen akadt. Ez a gój. Sőt, rosszabb annál: ez az eretnek, aki nem jár föl Jeruzsálembe a templomba, aki különszentélyt épít a Garizim hegyén. Mért kell ezt Jézusnak egyáltalán szóvá tennie? Mért kell szóvá tennie a rablók kezébe esett ember története kapcsán is, hogy a zsidó pap nem, a zsidó levita nem, csak a számariai ember az irgalmas? Van ebben a Jézusban valami nemzeti elkötelezettség? Ha a nemzeti elkötelezettség nemzeti elfogultságot jelent, akkor nincs. Nem is lehet ilyen abban, akinek nem kevesebb a célja, mint az emberiség egybegyűjtése az Isten Országában.

Szereti-e ez a Jézus meg a Jézus-fajta egyáltalán a hazáját, a nemzetét? Nem, ha a haza- meg a nemzetszeretés egyet jelent a nemzeti elfogultsággal. Az Isten embere – az Isten tolmácsa. S az Isten nem zsidó. Az Isten nem görög. Az Isten nem angol. Hát mindezt még elviselem. Nem is okoz nehézséget, mert nem vagyok sem zsidó, sem görög, sem

angol. S az, hogy nem is magyar az Isten, azt is elviselem? Kénytelen vagyok, ha egyszer Jézusnak, és nem Szent István királyunknak vagyok a tanítványa. Isten nem partner az egyiptomiak vízbe fojtására, nem partner Koppány négyfelé vágásában sem. Istennek az egyiptomi is meghívottja, s minden bizonnyal az még az ősmagyar vallású Árpádfi, Szerénd fia, Koppány is.

Persze az Isten tolmácsai nagyon kellemetlen emberek. Kiknek? Hát azoknak, akik nem az Isten módján, a mindenkit hívás, a mindenkit átölelni akarás módján gondolkodnak. A tolmács meg csak mondja és mondja a magáét, és az Istenét, s szemébe vágja saját nemzetének – s elsősorban annak –, amit az Isten Lelke diktál neki. Ezt:

*Vándor, állj meg! Korcs volt anyja vére
Más faj állott a kihuny helyére,
Gyöngé fővel, romlott, szívtelen;
A dicső nép, mely tanult izzadni
S izzadás közt hősi bért aratni,
Névből él csak, többé nincs jelen.*

Meg ezt:

*Törvényem él. Hazád őrscillagztatja
Szülötti bűnein leszáll;
Szelíd sugárit többé nem nyugtatja
Az ősz apák sírhalmánál.
És más hon áll a négy folyam partjára,
Más szózat és más kéblű nép;
S szebb arcot ölt e föld kies határa,
Hogy kedvre gyúl, ki bájkörébe lép.*

Ezeket a verseket egy magyar ember írta. Egy nemzetét nem szerető magyar? Nem olyan. Az írta, aki a himnuszunkat is írta. De nem gondolta, hogy a magyar volna Isten választott népe. Il-lenék már tudomásul venni, hogy a zsidó sem az. Ja, hogy ők ezt gondolták magukról? Hát ez így van. De Jézus soha nem mondta, hogy a zsidó volna az Isten választott népe. Mást mondott. Mit? *Elvéteitk töletek az Isten országa,* bár ti azt gondoltátok, hogy kibéreltetek azt magatoknak.

A Bokor is addig az Istené, amíg hűséges ahhoz, amit tanult Tőle. És csak addig. Ha Makkabeusok módjára kezd viselkedni, akkor már nem az övé. Ha lefekszik a hatalomnak, még kevésbé az.

Október 21. — Évközi 29. vasárnap — Lk 18,1–8 —

Üdvbizonytalanságban mi mást tehetnék?

Már mért kell mindenkor imádkoznunk, s bele nem fáradnunk abba? Hát azért, mert amíg imádkozunk, addig nem csinálunk semmi rosszat. Hát azért, mert harapófogóba kerülünk, mint Jézus, amikor javas embernek akarják kihasználni Kafarnaumban; mert megindul feléje az ötezer férfi, hogy királlyá tegye őt; mert Péter sem akarja tudomásul venni, hogy nincsen tovább: az Emberfiának emberek kezére kell kerülnie; mert mégiscsak nehéz önként Kaifás kezébe adnod magadat; mert nem semmi a fulladásos halál a kereszten. Mert ki kell választani a Tizenkettőt, a tanítványok javát, akikkel majd mindig együtt leszel: akik majd elárulnak, megtagadnak, meg tíz felé szaladnak, amikor eljön az órád, a Getszemániban. Mert az embernek rossz gondolatai jönnek. Még Jézusnak is, amikor az jut eszébe, hogy talál-e hitet-hűséget, amikor majd újra eljön.

Onnan létszen eljövendő... – ez a krédónkba is bekerült. Hinnünk kell, hogy lesz valami végelszámolás. Már mért ne hinném? Aminek kezdete van, annak vége is szokott lenni. A szcenírozás képeit nehéz elképzelni. De magát az

elszámolást a befejezés tartozékának gondolom. Milyen lesz ez a befejezés? Megeresztem a fantáziámat.

a) Nagyon szomorú: éppen felrobantjuk a Földet, s megszűnik minden emberi élet.

b) Nagyon felemelő, mert az emberiség rájött végre arra, hogy szeretnünk kell egymást. Sikeredt az Isten kísérlete.

c) Közepes: Isten abbahagyja a kísérletezést velünk, mert látja, hogy nem jutunk többre, mint amennyire eddig is jutottunk, s ezért valami újat készít nekünk – új eget s új földet, ahol mások lesznek a beválási feltételek és tartalmak.

S ezzel vége is a fantáziámnak, s arra gondolok még, hogy csak kell lennie valami sorsbeli különbségnek a jók és a rosszak között, a csak hívottak, de pozitív választ a hívásra nem adók és a pozitív választ adók között. A balga és az okos szüzek között, a hívottak és a választottak között. Választott népek nincsenek, de választott egyének vannak. Ezek azok, akik a pozitív választ adták, akik összegyűjtötték a szükséges olajat, akik a keskeny úton jártak stb.... Mert hát mégiscsak az a helyzet, hogy üdvbi-

zonytalanságban élünk mindannyian, akik emberek vagyunk. Az összes szentek is abban éltek. *Te, Jézusom, ez alól kivétel voltál, sohase gondoltál arra, hogy majd nem tetszel az Atyának.*

Azt hiszem, hogy főleg üdvbizonytalanságunk miatt nem szabad belefáradnunk az imádságba, és újra és újra el kell mondanunk, szerkesztenünk valamiféle imádságot, amelyet most próbálok megfogalmazni:

Istenem, meghívtál engem, s tudod, hogy egész életemben sohasem akartam kevésbé tetsző lenni a szemedben, mint amennyire tudtam. Nagyon bízom benne, hogy elég lesz színed előtt ez az én jószándékom. Elméletileg tehettem volna ugyan többet is, de a gyakorlatban csak annyi sikerült, amennyi. Kérlek, őrizd meg engem továbbra is e kedved tetszeni akarásában! Adj erőt, hogy mindig azt akarjam tenni, ami a Te akaratod! Akkor is, ha ez rendre kevésbé sikerül, mint amennyire Te is, én is szeretném! Tudod, hogy a sikertől függetlenül is a Tied vagyok én egész szívemből, s igazán semmi mást nem akarok, minthogy megfeleljek annak, amire megteremtettél engem. Amen.

Október 28. — Évközi 30. vasárnap — Lk 18,9–14 —

Istennektetszően, vagy csak istennektetszőbben?

Jézus mindig bántja azokat, akik kiállítják magukról az erkölcsi bizonyítványt, pedig ő is kiállította magáról: *Az Atya nem hagyott magamra, mert mindig azt teszem, ami neki kedves* (Jn 8,29). Magát viszont sohasem bántotta ezért. Szegény farizeus is csak ezt teszi, amikor caddik-dikaiosz-istennektetszőnek, Isten akaratát tevőnek gondolja magát. Annak, amit változatlanul igaznak fordítunk, hiába ostromoltam a változtatásért már közel negyven éve szentírásfordítóinkat. (Na, majd a hálás utókor tesz valamit.) Minő alapon magasítja meg magát a szegény farizeus? Hát erkölcsi és vallási cselekedetei alapján: nem rabol, nem tesz törvénybe ütközőt, nem tör házasságot, megfizeti az egyházi tizedet és hetenként kétszer böjtöl is. Tisztességes és vallásos ember, ami a vámosról nehezen mondható el. A vámos adót szed a megszállóknak – haza-

fiatlan, s ennek következtében minden bizonnyal aligha töri magát azért, hogy megfeleljen a zsinagóga elvárásainak. Maga is beismeri, hogy bűnös.

Felette problematikus részünkről a pálmát ide vagy oda adnunk. Jézusnak semmi gondja ezzel. Ő adja a vámosnak. A teljesítménye alapján? Nem. Jézus is tisztában van azzal, hogy ez teljesítmény a bányászbéka feneké alatt van, ha a farizeuséhoz viszonyítja. A bűnbánata alapján. S ez mennyit ér? Jézusnak sokat. Reményt nyújt Jézusnak, hogy a vámos egyszer majd tanítvány lesz. A farizeusról meg azt gondolja, hogy sohasem lesz az. Jól gondolja-e Jézus? Majd elvállik.

Számomra az a kérdés, hogy kihez hasonlítok én magam? A farizeushoz vagy a vámoshoz? Hajlamos vagyok arra, hogy összegyűrjam e kettőt, s ki vegyem mindegyikből az előnyös vo-

násokat. A farizeusból a teljesítményeket, a vámosból meg tökéletlensége megvallását. S arra is, hogy erre az utóbbira tegyem a hangsúlyt. S arra is, hogy ne úgy fordítsam a szöveget, hogy a vámos *istennektetszőként* ment haza imádsága után, a farizeus azonban nem. Hanem így fordítsam: a vámos *istennektetszőbbként* ment haza, mint a farizeus.

Mert vigyáznunk kell. Magam azért mégis sokkal inkább a vallásos és tisztességes emberek kategóriájába tartozom, mint a hazafiatlan, az ellent kiszolgáló, a nem vallásosak körébe. Tehát érdemes hajlnom az általam ajánlott irgalmasabb fordítás felé, mely azért a farizeusok fejéről sem vesz le minden keresztvizet. Az eredeti görög szöveg megengedi mind a két fordítást.

S te kedves Olvasó, melyik fordítást választod magadnak?

November 4. — Évközi 31. vasárnap — Lk 19,1–10 — Életalakító találkozás

Jézus útja Jerikón vezetett keresztül. Élt ott egy Zakeus nevű fővámszedő, aki minden bizonnyal sokat hallott már Jézusról, és most szeretne volna Őt szemtől-szemben látni. Mivel azonban alacsony termetű volt, az előtte levő tömeg miatt ez lehetetlen lett volna. Elhatározása komoly volt. Akadályt nem ismerte, elég kététes tekintélyét

félretéve (hiszen a zsidók megvetették, mivel a rómaiak adószedője, kiszolgálója volt) felmászott egy vadfügefára. Tudta, hogy Jézusnak alatta kell elhaladnia, és így biztosan látni fogja Őt.

Így is történt. Elhaladtában Jézus feltekintett, és meglátta Zakeust. És Ő, aki a szíveket és veséket vizsgálja, fel-

ismerte Zakeusban a kereső embert. Tekintetük találkozott, és Zakeust valami nagyon mélyen megérintette ebből a tekintetből, mert amikor Jézus megszólította, és nevének nevezte – „Zakeus, gyere le, ma a te házában kell megszállnom!” –, egy egészen új ember állt Jézus elé. Egész élete lepe-reghetett előtte. Meglátta bűneit, Jézus

szerepének ereje átjárta a lelkét, és felismerte a bűnbánat és szabadulás útját. Az Isten felé vezető út első lépése az emberek felé vezette. Jóvátenni, amit vétett ellenük. Csalással szerzett vagyonának felét a szegényeknek ajánlotta, azoknak pedig, akiktől jog-

talantul több vámot szedett, négyszer annyit adott vissza. Az az ember, aki eddig a szerzésre tette az életét, most kinyílt az adás felé.

Jézus örömmel nyugtázta mindezt. „Ma lett üdvössége ennek a háznak.” Azaz, ma Isten költözött ebbe a hajlék-

ba és lakóinak a szívébe. Hiszen ő is Isten gyermeke, Izrael fia.

Így legyen ez mindnyájunk életében! Jézussal való találkozás sose múljon el nyomtalanul! A belőle áradó szeretet formáljon, alakítson bennünket is – az Ő tetszése szerint!.

November 11. — Évközi 32. vasárnap — Lk 20,27–40 — Egy vita tanulságai

Jézust kérdéssel keresik fel a szaduceusok, akik azt tartják, hogy nincs feltámadás; kérdésük is erre vonatkozik.

Mit is tanít nekünk ez a rész? Jézus-hoz oda lehet menni, lehet tőle kérdezni. Jézus nem foglalkozik azzal, milyen a kérdező szándéka: az érdeklődés, a világos látás vagy netán a bizonyítani akarás. Jézusnak lehetősége adódott a tanításra, s Neki ez a lényeg – hisz ezért jött –, minden más mellékes.

Megtudjuk, hogy a szaduceusok felkészülten, a kérdést megbeszélve, többen mennek a Mesterhez. (Így szólítják.)

Jézus türelmesen végighallgatja őket. (Hat versen keresztül tart a történetük.) Válaszában az Írásból indul ki, amit ők is ismernek. Felvillan, hogy a mózesi

törvény mennyire szociális, biztosítja a rászorulón való segítséget, a zsidó nemzetség továbbélését.

Megtudjuk, hogy e világra jellemző a házasság, de akik méltók lesznek a feltámadásra, azok odaát már nem házasodnak. Megtudjuk, hogy feltételei vannak a bejutásnak abba a világba. A jézusi magatartás példájából tudjuk, melyek e feltételek.

Az élet utáni életéről is kapunk egy morzsányi ismeretet. Akik odakerülnek, feltámadtan élnek odaát, meg sem halhatnak többé, továbbá a feltámadottnak nincs szükségük az e világi testre. A feltámadás fiai az Isten fiai, akár-csak itt.

Még mit tudunk meg? Azt is, hogy Isten embereket akar maga köré gyűjte-

ni. Isten közösségi valóság, saját világát kitágítja az ember számára, beenged oda, így azt az együttlevést élhetjük tovább, ahol megértés és elfogadás van. A szeretet közösség igényű, s közösségben akar élni. Mindazok beletartoznak ebbe a közösségbe, akik érte, vele s benne akarnak lenni. (Az elején említett feltételeknek része ez is.) Ahogy Isten él, úgy a Hozzá tartozókat is az élet jellemzi, az elevenség: feladatkeresők és feladatot végzők, másokat egybeszeretni akarók.

Végezetül nemcsak a szaduceusok kapnak feleletet a kérdésükre, hanem rajtuk kívül jelenlevő és feltehetőleg nagyon figyelő írástudók is. Meg is dicsérik Jézust azért, hogy jól és helyesen felelt meg a szaduceusoknak.

November 18. — Évközi 33. vasárnap — Lk 21,5–19 — Hiszékenység helyett tudatos hit

A zsidók számára Jeruzsálem nem csupán főváros volt, hanem vallási központ is a maga negyvenhat évig épült templomával. A negyvenhat év alatt apait-anyait beleadták a praktikusság és a szép küllem érdekében. A templom zarándokhellyé vált. Jézus is Atyja házána nevezte. Mindebből kő-kövön nem maradt a pusztítás során. Az anyagi világ pusztulása az ember számára látható és megrendítő. A megrendültség, bajba kerülés hiszékenyvé teszi az embert. (A zuhanó repülő utasai között hir-

telen egyetlen ateista sem akad.) A hiszékenységet, rászorultságot könnyű kihasználni. Lásd a bankok viselkedését!

Jézus óv a hiszékenységtől, de buzdít a tudatos hitre. Hiszékenységnünk miatt becsapottak leszünk, hitünk miatt viszont félreállítottakká, gúny tárgyává, üldözöttettké válhatunk. Jézus megígéri, hogy vállalt tudatos hitünk mellé segítséget kapunk a legnagyobb megpróbáltatások idején.

Ma szólásszabadság van édes hazánkban, de hitünk tudatos megval-

lásával nem leszünk népszerűek. Sőt! Sem az egyházi előjárók, sem evilági hatalmasságok nem veszik jó néven, ha Jézus tanítására hivatkozva más a gondolkodásunk, mint az övéké.

Úgy gondolom, minden ember számára akkor van vége e világnak, amikor földi élete véget ér; addig kell állhatatosan kitartanunk minden élethelyzetben.

Add, Uram, hogy gyarlóságaim ellenére is bízni tudjak!

November 25. — Krisztus király ünnepe — Lk 23,35–43 — Különös király

E rövid kis szakaszban háromszor fordul elő valamilyen formában a királyi jelző Jézusra alkalmazva. Két esetben elmarasztaló, gúnyolódó hangnemben, egyszer pedig a gonosztevő szájából, felségjelzéseként. Nevezik még itt Jézust felkentnek, kiválasztottnak, Krisztusnak, megmentőnek – csúfolódásnak szánva e nem mindennapi (és alapjában véve nagyon is értékes, csak és kizárólag egyvalakire vonatkoztatható) minősítéseket.

Különös ellentmondás a vicsorgó dicséretben az elismerés, mely szerint: „Másokat megmentett...” Ez a kijelentés egyúttal igazolja a Jézusra alkalmazott Felkent, Kiválasztott, Krisztus címek helytállóságát. Hiszen a jövődölések és a gyakorlat szerint csak Ő képes megmenteni a menthetetlen embert. Akkor ott, azóta, most és mindörökké.

Most foglalkozzunk kicsit a királysággal. Király az, kinek alattvalói, engedelmes szolgálói, hadserege, tábornokai, miniszterei vannak, akik körüludvarolják, ellenkezés nélkül teljesítik óhajait, parancsait, rendeleteit. Megvédi, ha kell, életük árán is. A királynak pénze van, erdői, földjei, palotái.

Jézus soha nem tiltakozott a királyi rang ellen. Itt sem tiltakozik, pedig senkin nem uralkodott, semmit nem birtokolt a fentebb felsoroltakból. Egy lyukas garas sem volt a zsebében, amikor szükség volt rá (Mt 17,24–27; Lk 20,24.).

Volt viszont valamije, amivel egyetlen király sem rendelkezett, mióta világ a világ. Azt tudta mondani gonosztevő sorstársának: „Még ma velem leszel a paradicsomban!” S mondta ezt a kínok kínját élve, teljesen kiszolgáltatott állapotban, amikor már a ruháját is leránci-

gálták róla, s közel volt a perc, amelyben akkorra egyetlen tulajdonát, az életét veszíti el. S mondta ezt teljes magabiztossággal. Bátorrágot, erőt, vigaszt adott ez az ígélet.

Azt mondta ezzel, hogy sohasem késő, semmi nem lehet reménytelen, semmi nem lehet annyira sötét és borzasztó, hogy abban ne lehetne találkozni az örökkévaló boldogsággal – mert az nem körülményfüggő, nem szenvedésfüggő, hiszen a szintén haláltusáját élő másik ember nem kapott ilyen ígéletet. Ennek a boldogságnak egyetlen feltétele a szabad, a jóra, az igazságra nyitott lélek.

Melyik emberéhez hasonlít a lelkiállapotot? Azéhoz, akit maga alá gyűrtnek a körülmények, vagy azéhoz, aki a vele történt eseményektől szabadon tud Jézus szerint gondolkodni, cselekedni, beszélni?